

Jacobsoni Külli: näütämi maa- ilmalõ, kuis ellä luudusõga kuuh

Kae lk 2

Opihimulinõ Mürgü Marje Krabi külätiatrist

Kae lk 3

Seletämäldä lugu hämärädsest pästjäst

Kae lk 4

Võro keele ja kultuuri oppaja saiva oppust. 27. süküskuul härgüt Valga gümnaasiumi karjääri- ja projektijuht ni oppaja Oleski Pille Võrol võro keele ja kultuuri oppajit nippega, kuis tekütä opilasini huvvi perimüse vasta. Olesk soovit haarda latsi elävä ni ökvadsõ kogõmusõ kaudu: nt vanna raamatut tasus kõgõpäält ku mitte hambaga tsälgätä, sõs vähämbält nuhuta. Kõik oppaja latsi koolitusõlt kodo umatettüisi seebikeisiga, miä kirädü häitsvide ni hää hõnguga häiermidega. Pildi pääl kõnõlös ja näütäs Oleski Pille oppajilõ, kuimuudu seebi tegemine käü.

UL

Põlva maakunnan otsitas kodaniguütis- kunna aasta tegijit

Vällä om kuulutõt konkurss kodaniguütiskunna 2018. aasta parõmbidõ tegemiisi ja tegijide löüdmises Põlva maakunnan. Tunnusta tahetas aasta kodaniguütisüst, valli Põlvamaa sädeinemine, aasta vabatahtlik ja aasta kodanigualgatus.

Ligemb teedüs e-postiga kaisa.tammoja@polvamaa.ee.

UL

Võrol kõnõldas väikeisi kiili meediä- maastigust

19.–20. rehekuul tulõ Võro instituudin konvõrents teemal «Paigapäälidse väiku keele vahtsõ digiao meediän».

Väikeisi kiili elonhoitmisõ man om meediä arõndaminõ väega tähtsä. Meediämaastigu muutuminõ vahtsõl digiaol või üten tuvva nii hääd ku halva. Hääs näütes saa tuvva tuhandiid mano tulnuid võimaluisi odavalõ luvva ja jaka teedüst. Halv om tuu, et teedüst om ülearvo pallo ja tuu aja umbõ meediätarvitajidõ tähelepandmisõ. Helsingi ülikooli emeriitprofesri Tom Moring om seo olokõrra häste kokko võtnu: «vana meediä» om hindäle loonu *online*-teenussõ, seo om nigu mõts, kon kõik võitlõsõ kõikiga, vahtsõ tegijä nigu Facebook, YouTube ja Twitter omma õigõ ao ar tabanu, meediä tarvitaja istussõ kõrrast rohkõmb vahtsõt tüüpi sotsiaalmeediän.

Eestin om ligi katskümmend aastakka toet riikligõ programmogä väikeisi kiili pruukmist. Naidõ (nn murdõ)kiili mõistjidõ numbri omma satust mõistjist kooni säitsmekümne viie tuhandõni (rahvalugõminõ

Vahtsõ rahvapilli- muusiga e-opiraamadu

Minevä riidi näüdati Võrol vahtsit e-opiraamatit, mink perrä saa pillimängu oppi. Raamadu omma interaktiivse, miä tähendäs, et päält lugõmisõ saa säält ka videoid kaia ja kullõlda. Täpsembäle saa projekti kotsilõ lukõ ja raamatit kaia internetini aadrõssi <https://folkmusicbaltics.weebly.com/> pääl.

2011). Tukõ om annõt päämidsest võro, seto, mulgi ja kihnu keelen aokirändüsele. Tsihis om olnu naidõ kiili pruukmist laembas aia, et põlitsil kogokundõl püsüssi alalõ ka paigapääliline kiil (minkal Lõuna-Eestin om mitusada aastakka pikk uma kiräkeele aolugu). Huulmada tsihtest om väikeisi kiili aokirändüs jäänü küländ traditsioonilidsõs: kõgõ rohkõmb tetäs ja loetas paprõ pääl lehti. Telesaatiidõ kõrdapiten luumist ja kavva pandmist om peet pallo kallis ettevõtmisõs. A kas om ülepää vaia telesaait kava perrä üle kanda, parhilla, ku näid saa ka takastperrä kaia?

Samal aol om Euruupast ja muialt lajast ilmast võtta digimeediä toel tettüid iistvõtmisi, midä võinu ka Eestin perrä tetä. Konvõrendsi ettekandidõga otsimi vastust küsümiisile: määndse omma vahtsõ digiao meediä võimalusõ, kuimuudu joba kogotut tarkust väikeisi ja ohon kiili elloherätämises parõmbidõ är pruuki? Ettekandõ avitasõ selges saia, määne om meediämaastik, kon väikeisi kiili kõnõlõja toimõndasõ. Vast avitasõ nä ka kujota, kuimuudu väikeisi kiili kõnõlõja omma vahtsist võimaluisist kinni haardnu.

VÕRO INSTITUUT

Uma söögi pakmisõ nätäl

RAHMANI JAN

Tulõva nädäli, 15.–21. rehekuuni peetäs jälki Uma Meki kohvikidõ ja restoraanõ nädälit. Tuu tähendäs, et nädälist ossa võtva söögikotussõ pakva 15 euro iist kolmõkäügillist lõuna- vai õdagusüüki, miä om tettü päämidsest paigapäälitsest söögikraamist.

Üts vahtsõnõ söögikotus, miä Uma Meki kohvikidõ ja restoraanõ nädälist ossa võtt, om Sulbi kohvik Urvastõ kihlkunnan Sulbi külän.

Kohvigu pernaanõ Turi Kristina kõnõlös, et näil om plaanin paku edimädses söögis Võromaa mõtsast kofatuist siinist tett pelmeene, pääsõögis tsialihatrullõ, kon man sinist kardokist keedet pudõr ja argentiinaperäne häämätüs, ja makussõögis minipavlovat, mink võrokeeline nimetüs om mušokoogikõnõ.

Uma esieräline menüü om egäl nädälist ossa võtval söögikotussõl. Täpsempä või uuri Uma Meki kodolehe päält umamekk.ee.

Ja kiä taht süüma minnä, piät kimmäle hinnäst söögikotussõn ette kirja pandma.

RAHMANI JANI PILT

Sulbi kohvigu pidäjä Turi Kristina ja Noorsalu Indrek uutva huviga kohvikidõ ja restoraanõ nädälit.

UMA MEKI KOHVIKIDÕ JA RESTORAANÕ NÄDÄLIST OSSA VÕTVA SÖÖGIKOTUSSÕ:

Kubija hotelli-loodusspaa restoraan. (Kubijal)
Kirjapandminõ info@kubija.ee, tel 5045 745

Koopatoit. (Piusal)
Kirjapandminõ koopatoit@gmail.com, tel 5373 0298

Sulbi kohvik. (Sulbin)
Kirjapandminõ sulbikohvik@gmail.com, tel 55614191

Veski publi. (Antslan)
Kirjapandminõ info@euroveski.ee, tel 5207 588

Spring Cafe. (Võro liinan)
Kirjapandminõ info@springcafe.ee, tel 782 2777

Kohvik Suur Muna. (Haanin)
Kirjapandminõ muna@suurmuna.ee, tel 5866 4668

Õõbikoru Villa restoraan Andreas. (Rõugõn)
Kirjapandminõ villa@oruvilla.ee, tel 509 9666

Kodorestoraan Maagõkõnõ (Setomaal)
Kirjapandminõ toomemaetalu@gmail.com, tel 5341 8777

Pranglilaanõ ristipedäjä mano sai palvõpink

KÕIVUPUU MARJU,
ristipuiõ uurja

Mihklipääväl pühitsedi Lõunõ-Tartumaal Pranglilaanõn ristipedäjä man sisse palvõpink. Luudusõkaitsõ all ollõv Kaatsi ristipetäi om üts piätüs paik palvõrännutii pääl, miä lätt Talnast Piritä kloostro mant Vahtsõliina kandsi manu.

Piritä kloostri sõpru seldsi iistvõtmisõl tuu pink sinnä sai. Pingi tegemist kõrrald Pareki Lagle, kinkalõ ma tsipakõsõ nõvvu kah anni. Palvõrännutii kotsilõ saa lähembält lukõ internetist aadrõsi palverand.ee päält.

Pingi õnnist sisse Kambja koguhusõ opõtaja Mõttusõ Andrus.

Ilm olf väega hää, päiv paistu mi pääle. Õnnõ kavvõmbast olf kuulda sae hellü.

Mul om hää miil, et ristipuid mõistõtas maastigu ja perimüse tähtsambäs tegemise man kultuurilidsõlt är tarvita, mitte ei raota näid maaha.

Luudusõkaitsõ all ollõv Pranglilaanõ ristipetäi.

KÕIVUPUU MARJU PILDIT

Pingi vallategemise ja pühitsemise man.

Pingi külge om tett ka väiku teedüstahvli taa ristipedäjä ja ülepää ristipuiõ kotsilõ.

M Ä R G O T U S

Midä sügüsedsel aol tarõn tetä võinu

Aiakraam om üles võet ja no om aig naada märkmä, midä tarõn tetä andnu. Säändse külmä ja tuulõga taha-i vällä jo minnäki. Tarõn om peris hää telekat vai arvutit kaia. A om võimalus tetä ka midägi, miä periselt alalõ jääs. Näütüses juttõ kirota vai näputüüd tetä.

Jah, jälleki lätt valla Uma Lehe jutuvõistlus. Seo om võistlus, kohe oodõtas võrokeelitsit juttõ. 14 aastakka omma tubli kirotaja iks kõgõ umist juhtumiisist kirotanu. Kaemi, määndsit juttõ tuu timahavanõ, 15. jutuvõistlus.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpääv.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laivi.org@wi.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Rumeeniä raport

Üten perrega mõnõs aos Rumeeniä pääliina Bukaresti tüüd tegemä kolinu Võromaa miis EPLERI RAIN kirotas elost, tüüst ja mõttist puultõist tuhat kilomeitret lõuna puul.

20. kiri. Umast ullusõst

Pois läävä hummogu latsiaida ja tulõva säält kodo jalgrattaga. Sõit om selge ja jalaga ma näidega sammu pitä es jõudnu. Nii mi sis käümi, kolm rattasõitjat. Minnä ei olõ pallo, vast viis minotit sõitu. Inämbüs tiist om erämaiu vaihõl väikeisi uuilsidõ pääl, koh autit liigus harva. Ummõhtõ omma nuu käümise mu jaos kõudet stressiga. Tulõ kaia ja opada ja lõpus naid väikeisi mihi usku.

Ütspäiv ollimi õkva kinni pidänü perämädse risttii pääl inne kodohuuvu ja ma kai inne risttiist üle minekit, ega autit ei tulõ. Meist lätõ müüidä soliidnõ vanaherr, kiä kõrraligun inglüse keelen ütël, et «seo» om ohtlik. Ütli viisakalõ vasta, et olõ nõun ja tuuperäst ma hoolõga kaegi, et kostki autot es tulnu. Tuupääl ütël miis, et õks om ohtlik. Küsse sis timä käest, mis viil ohtlik om, ja sai vastussõs: «Su ullus om ohtlik!» Nii mi kokkosaaminõ lõppi, ma lätsi kodo ja kuri uno astõ umma tiid.

A ega tuu minno rahuligus es tii. Iks aja närvi, ku võõras inemine kesk kinnä suvõpäivä sinno uutlidsa pääl ullis tulõ sõimama. A ku perrä mõtli, sai arvo, et tuul unol või õigus olla. Edimäne märk mu hindä ullusõst om jo tuu, et kuigi kogõnu herr ütël mullõ, et asi om ohtlik, es saa ma arvo (ausalõ üteldä saa-i siiaamaani), kon tuu oht täpsele om.

Paar päivä ildampa, ku loi Eesti uudissit, naksi vanaherrä ütlemise süvembäst tähendusest arvo saama.

Valimisõ tulõva ligembäle ja poliitigu omma naanu kõnõlõma piimäjõkist ja pudromäkist. Kaõs juhtus egä nelä aasta takast, et inemise jääse naid juttõ uskma ja ildampa tundva hinnäst pettäsaanuna. Kas ei olõ seo sis esihindäle ohtlik ullus, ku lasõt hinnäst egä väiku ao takast sama nipiga ullita?

Eestist om läbi käinü nii suur hulk kahtlast rahha, et esiki inämbüsel pangaherril om seod rassõ ette kujota. A ütski poliitik ega bürookraat kas ei tiia asast midägi vai ütles, et om joba ammu rahamõskmisõ vasta võidõlnu. Inemise jälki kullõsõ ja uskva, et mi väiku, tüühimolidõs ja ausa rahva ümbre eläse halva vällämaalasõ. Seod või kutsu naiivsüsõs, a ma usu, et uutlidsa pääl tuu vanaherrä ütelnü, et seo om hindäle ohtlik ullus.

Ullusõ vasta muu ei avida, ku tulõ pruuvu targõmbas saia. A inemise võimõ omma piiredü ja kõgõst ei olõki võimalik arvo saia. Tuuperäst proovi ma silmän pitä paari lihtsät põhimõtõt, et hinnäst mitte är ullita laskõ. Kõgõpäält: ku kiäki soovitas vai lupa sullõ midägi, miä timä sõnnu perrä om su jaos seo kõgõ parõmb asi, sis kae, äkki saa hoo-bis timä kassu, ku sa tä soovituusi perrä tiit. Ku tä saa kassu, sis pruugi-i timä soovitus peris hääst süämeest olla. Tõõsõs: maailm om lihtsamb, ku tä paistus. Tihtsäle om päälnnäta kõgõ ilosampi ja ausampi tegemiisi takan näta kinkagi umakasu. Ku seost arvo saat ja kasu saaja vällä mõtlõt, saa «suur pilb» uutmalda selges.

Jacobsoni Külli: olõ-i ausa luudust halvastõ är tarvita

Matõmaatigaoppaja ja käsitüüettevõtja Jacobsoni Külli eläs Räpinä vallon Männisalu külän. Perämäne kats nädälit om tä pandnu pallo hindä vunki tuu pääle, et võidõlda plaanitava tselluloositehassõ vasta. Uma Leht uursõ, miä tedä võitlõma sund.

Kuimuudu sääne uudis, et ti kodo lähkül om kotus, kohe arõndajidõ meelest pasnu suur tselluloositehas, ti egäpäävast elorütmi mõotanu om?

Ku ma kuuli, et kats EstFori miist ollõv käinü Räpinä ja Setomaa valdun juttu ajaman, et Kikka küllä võinu määndsegi monstrumi ehitä, hiitü ma väega är. Peris süä lätõ kuvas. Tego ollõ nigu pühädüse teotusõga, mu ilosalõ paradiisielolõ kesk mõtso ja puhast luudust ollõ kiäki päälõ tõmmanu musta juti.

No elä ma inämbüse vabast aost internetin, kon ma inne küländ veidü ümbre hulksõ. Ma olõ tegodõinemine, es jää nuka istma, a naksi edesi minemä katõn tsihin: pruuvsõ löüdä tõisi inemiisi, kiä mõtlõsõ nigu ma, et jõu puhta luudusõ ja mõtsarikusõ kaitsõs kokko tuuva. Nii-sama pruuvsõ kõnõlda Räpinä volikogo liikmidõga ja uuri näide arvamist ja näile teedä anda valijidõ mõttit.

Olõti Facebookin (FB) rühmä «Tselluloositehas Lõuna-Ees-ti» üts administraator. Mille sääne grupp luudi?

Grupp luudi tuuperäst, et inemiisil olõs kotus, kon nä saava rahuligult ja argumentõ tarvitõn arota seo tehassõ puult ja vasta. Nisama om taa hää kotus, kohe koõada kokko mitmõsugumadsõ infokilda tiidläisi, asatundjidõ, huviliidsi käest ja esisugudsõ meediäkajastusõ joba olnuist sündmüisist. Nädäli aoga om grupp koonõnu päält 1300 inemise ja ku kaia postituusi ja kommõntaarõ, sis 95% omma tehassõ tegemise vasta.

Teimi säälin grupin ütids nimekirä, kohe kõik suuvja saiva mano panda küsimüisi, midä nä tahtnu Est-Fori mihi käest küsü. Räpinä volikogo lubasi neo

Jacobsoni Külli.

küsimüse edesi saata ja vastussõ avaligus tetä.

Kaemi, kas FB grupp avitas meil ka, ku vaia, kõrralda piketti kuuholõgi pääväl Räpinä volikogo iih, et rahva arvaminõ iks häste vällä paistnu ja kuulda olnu.

Olõmi mõttõselsiliidsiga ka hulga kõnõlnu inemiisiga, kiä moloraamatut ei tarvita. Püv-vämi jõuda võimaligult pallodõ inemiisini.

Mille ti meelest es pidänü säänest suurt tehast mikan-ti vai ülepäa Eestimaa päälõ ehitämä?

Ma arva, et säänest suurt tehast ei olõ ei meile ega kõgõlõ Eestile vaia tuuperäst, et ka väiku lubatu mürgünormi saava suurõ vii läbikäümise man katastroofilidsõs mürgümeres. Viil pelgä ma, et mõtsa naatas ragoma viil inämb ku parhilla. Mi piäs olõma nii nupuka ja innovaatiidsõ, et mõistas umma puud väärtüsigumbas tetä kavalalõ ütenukun luudusõga ja luudust tsurkmalda. Eesti om kõgõlõ maailmalõ iihkujos, kuimuudu ellä luudusõ seeh. Luudus avitas meid pallo ja ei olõs ausa tedä nii halvastõ är tarvita. Mi es pidänü käümä tõisi puult sissesõkutuid teid pite, meil omma uma raa.

Nuu, kiä tehassõ puult omma, ütles, et tuu tehas avitanu meil saia nii rikkas ku Soomõ. Kaõs omma Soomõ ja Roodsi rikkusõ nimel Läänemere väega är tsurknu, juhtnu satu tselluloositehassidõ jäägivii sinnä. Parhilla parõmbat tehnoloogiat ei olõ, tuud tunnistasõ kõik. Seo tähendäs, et määnestki vahtsõt lähenemist, puhtampa ja sääst-

vämpä ei olõ põhjust luuta.

Üts hirm om mul viil: nii suurõ tehassõ umanigu saassi hindä kätte väega suurõ võimu, selle et näil olõs suur osa Eesti tulõvadsõst ekspordist. Kitsa tsõõri kätte kogonu suur võim olõ-i teedäki turvalinõ. Nii om periselt juhtunu Soomõn, kon Stora Enso ja UPM-Kymmene käeh omma miljardi Soomõ ekspordikäibest, ja paistus, et näide jaos masva määndsegi tõistmuudu keskkunnanõudõ. Kahtlanõ värk.

Midä ütlesse nuu, kes arvasõ, et sääne tehas võinu tulla?

Mullõ paistus, et inemiisi kõüt-vä innekökkõ lubadusõ suurõst rikkusõst ja satust vahtsist tüükotussist. Är mainitas ka parõmbit teid, a ma säänest kõüdüst ei näe. Arva, et rikkus jääs õnnõ umanigolõ, a riigilõ ja rahvalõ õigus tegeldä hätiga. Tüükotussõ vahtsõhe tehassõhe arvada tulõssi, a mullõ paistus, et näid jäänü sis parhillaistih ettevõtlih jälleki veidembäs. Kiä tahtnu tulla tsurgituhe kanti ravimuast ja viikeskusõst mõnno tundma vai kas Lämmähjärveh ülepäa päälõ tuud inämb kalla püüdä saa? Kas Räpinä satam kasus täüs vai nakkas haisama, kuimuudu nakkas minemä paikligõl puufirmadõl? Meil om pallo luuduskaitsõalasid ja turismiettevõtõt. Tehas lähkülõ ei passi näile.

Ku pallo ti meelest volikogo liikmõ kullõsõ ummi valijidõ arvamiisi?

Mul om täambädses pääväs (*minevä neläpäiv*) käeh neli vastust Räpinä volikogo liikmilt, kiä omma tehassõ vasta. Esimiis om vastanu mu kirä päälõ, tennäs minno ütehmõtlõmisõ ja saisu-kotussidõ avaldmisõ iist. A miä periselt sünnüs mi valituusi inemiisi päie seeh, tuud ma ei tiia. Setomaa puult olõ kül kuulnu arvamisest, et vast piäs kõrraldama rahvaküsimise. Räpinä poolõ päält mul ei olõ viil tegünü sügä-vät arvosaamist, et mi helü näideni kostus. Ma usu, et jummal avitas meid.

Küsse RAHMANI JAN

Uma Lehe sügüsene jutuvõistlus

Hää lugõja ja kirotaja! Uma Lehe 15. jutuvõistlus om no vällä kuulõtõt. Ku sul om rahvalõ kõnõlda mõni põnnõv, lustilinõ vai hallus õkva elost peri jutt, saada tuu Uma Lehe jutuvõistlusõlõ. Parõmba kirä-tükü saava avvõhinna ja hää jutu trükümi lehen är 2019. aastaga joosul.

Võistlusjuttõ sordi:

1. Periselt elon juhtunu nalalinõ vai tõsinõ lugu

Lugu, miä om olnu kas nalalinõ, oppusõga, saatulik vai muido ummamuudu. Juhtunu näütüses kolhoosin vai sovhoosin, vai sis täambädsel aol, näütüses pulstipoodin. Vai mõni latsõiä mälehtüs, näütüses suurõst magusaisost rassõl aol. Vai lugu hääst koolioppajast, kiä umma tüüd häste tekk. Vai õkva eelä juhtunu asi. Pääasi, et lugu põnnõv lukõ olõs.

2. Lugu, midä periselt es juhtu

Mõnõ lugu omma tegünü inemise pää seen: nättü unõn vai määndsestki juhtunust asast edesi mõtõldu, kuimuudu olõs

võinu olla. Mõnikõrd ei saaki periselt arvo, om taa lugu juhtunu vai vällä mõtõldu. A lugu om jo iks olõman, kasvai kirotaja pää seen. Peräkõrd om hää lugu?

3. Luudusõ vägi

Lugu tuust, kuis luudus om umma võimu näüdanü. Inemine või säädi, a ilm vai luudus tege iks umma. Hää olõs, ku kirän olõs, kon liinan/külän ja talon lugu juhtu.

Teema om vällä pakutu kuuntüün Eesti Rahvaluulõ Arhiiviga.

Inne lugu kirotamist lugõgõ läbi seo oppus:

Egä inemine või saata võistlusõlõ kooni kümme juttu. Jutt ei või olla inne mõnõn tõsõn lehen vai raamatun är trükiet ega internetti üles pant. Lugu võinu olla mõistliku pikkusõga, mitte pikemb ku üts arvudilehekülj (3500 tähemärki, 700 sõnna). A või ka lühembä jutu kirota.

Ku pään om hää jutt, a saa-i vai mõista-i taad kirja panda, sis kõlistagõ tel 782 2221 vai 5692 2841. Märgimi vällä, kui-

muudu lugu iks kirja saanu.

Egä jutu mano kirotagõ kim-mähe uma nimi, aadrõs ja telehvoninum-mõr! Ku tahati, et lehen trükitäs ti tõnõ (vällä-mõtõld) nimi, kirotagõ tuu suuv eräle lugu lõppu.

Oodami juttõ nikani ku 23.11.2018. Jutu saatkõ info@umaleht.ee päälõ vai Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro liin). Tunniisõna: jutuvõistlus.

Parõmbidõ juttõ kirotaja saava preemiä. Kõik kirotaja saava tenõtähes Võro-Seto tähtsamatõ.

Terävät sulgõ!

Mõtõlus

liba korgõ klotsitorn lätt ümbre

Egaüts om vast latsõn puuklotsõ torni säädinü. Senis panni naid manu, ku torn nii korgõ sai, et ümbre kaldu.

Nii tükis meil egäsugutsõidõ mooduasjuga kah olõma, et senis tahat naid järest enämb ja enämb, ku asi summa lätt. Ja ku sis kelgi koskil müilde halgatus, et mõni asi ei olõ tervüsele vai luudusõlõ hää, sis nakas üts talgu kõrran hädäldämine, kiildmine ja käskmine. No om kõrd plastmassist anumõidõ ja kilekottõ käen.

No kas mi siihn õks nuu kõgõ hullõmba plastiraiskaja olõmi? Kolm-nelikümmed aastat tagasi ollõ asi tõsõ kandi päält hull. Kilekottõ ollõ vääga rassõ saia, esiki papõrd es olõ tõnõkõrd poodin, kohe kaupä sisse käändä. Aga meil siski asi nii hullus es lähä nigu Vinnemaal, konh süüki seitungi sisse panti. Vähämbält vanõmbõil inemiisil om kommõ puhtas jäänü kilekoti alalõ hoita, et sinnä viil tõnõkõrdki medägi sisse panda.

Ja plastist karbi, mea tõnõkõrd poodist omma tuudu, lätväh kah marju vai muu värskõ kraamiga talvõs sükävkülmä. Veidü hullõmb om siski paprõkraamiga. Noorõmbõidõ inemiisi kõõgin ei olõ tõnõkõrd enämb rõivast käterätte, ennegi paprõrull. Ja üts tutva vanaimä ütël, et timä pääliinan kasunu latsõlats pand imhes, ku tä nõna pühkimises taskust rõivast rätü võt.

No hoitku külh, targa mõsumassina omma kõigil olõman, kas peat egäs pühkimises nuid paprõrullõ kokku ostma! Üts asutus om egän majapedämisen nigunii, konh paprõlda läbi ei saa...

Hull hädä om ütekõrdsõidõ anumõidõga söögikotsiil. Säälinubatas nuidõ tarvitaminõ peris ärä keeldä. No tuud om muiduki kõkõ lihtsamb tetä, mugu marsi manu ja nõua trahviraha, aga kas taa ei olõ ka säänest sorti asi nigu klotsitorni ümbreajamine? Esiasi,

ku plastist ja papist anumõid tarvitõdas säändsens kohvipoodin, kel uma kotus ja kiä egä päiv tuuga tegeles. Õkva üldä om peris imelik mõnõ kaubamaja kohvikun tühäs juudu tops ütenu luitsaga lavva kõrvavälõ prügikasti visada. Aga kes mõist ette kujuta, mis saa sis, ku nuu söögitegijä laatu pääl vai egäsugutsõidõil kokkutulõkil lakõ taiva all peris anumõid tarvitama ja säälsaman mõskma peat? No sääne asi tükis õks peris üle võlli minemä!

Ja ku peas kiäki vällä nuid anumõid mõskma, sis võit jo varsti tuud kontrolma nakada, ku kuum tuu mõsuvesi peat olõma ja kohe tuu valõtas. Jäl reostami tõistmuudu luudust.

Afanasjevi Vahur tõi ildaigu Eesti Naasõn muu jutu siän sääntse võrdlusõ, et ku kiäki kõnõlas, ku häste eelektriautau luudust hoit, sis ei olõ tuu sukugi tark jutt, selle et nuidõ akusidõ tegemine ja peräst naist vallasääminõ tege peris suurt kurja.

Peas õks pruuvma naist suurõ hurraaga vällä märgutõt uuõnduisist kuigi hillä-tassa ja mõistusõga jaku saia. Tuu klotsitorn võisõ ollõ nii paras korgõ, et ilus kaia, a ümbre ei lähä.

NÕLVAKU KAIE

Piimäpukijuttõ kirotaja Marje

RAHMANI JAN

Rõugõ kihlkunna Krabi külätiairil käu 19. huu-aig. Seo süüks mängvä nä tükku «Piimäpukijutu», kon, nigu Krabi tiatritüken öks, saa nätä ja kuulda kõvastõ võrokeelist nalla. Külätiaatri vidajā, näütemängõ kirotaja ja lava pääle säädjä Murgü Marje löüd, et asa nakkasõ vällä tulõma sis, ku midägi mano opit. «Kiäki olõ-i sündünü tark, kõik aig om midägi oppi,» löüd Marje.

Ku Marje koolin käve, pidi tä egän näütemängun printsessi vai kuningatütärd mängmä, selle et täl olli ilosa pikä hiussõ. Marje ütles, et täl olf tihtsäle süä täüs, ku tõösõ pääle tunnõ kodo lätsi, a timä pidi näütemängupruuvi jäämä. «Olõs todaaigu mul-lõ kiäki ütelnü, et ma nakka tiatrit tegemä, sis ma olõs tä väega pümmele kotussõlõ saatnu,» ütles Marje.

A ku 2000. aastal prooviti Paganamaa päivile kutsu esinejit, sis kõik küssevä maru pallo rahha. Tuust tull mõtõ, et odavamb ja parõmb saa, ku esi midägi vällä märki. «Kaimi, et külä pääl om iks näütemängu tettü, tiissi esi midägi. Määnestki hääd teksti kätte es saa, sis säädsemi ütlen Looritsa Aarega esi Maripuu Aime raamatust «Paganamaa legend» juppõ näütemängus,» seletäs Murgü Marje.

Nii tä sis minemä naas. Rahvas võtf Marje kirotõdu tükü häste vasta ja täämbädses om timä sulõst tulnu joba 30 näütemängu. Ku ummi edimäidsi tükke pruusvõ Marje eesti keelen kirotä, sis õigõ pia sai selges, et võrokeelidse tükü läävä

PILT KRABI KÜLÄTIAIRI ARHIIVIST

Krabi külätiaatri etendüs «Piimäpukijutu». Murgü Marje (kuralt töönõ, räti ja verevide dressega) mäng esi kah ütlen.

parõmbalõ pääle nii näütlejile ku kaejilõ. No omma võrokeelidse nallatükü Krabi külätiaatri kimmäs kaubamärk ja tiatrit om tunnustõt hulga avvuhinduga.

Jutu piimäpuki mant

Parhilla om Krabi külätiaatri mängukavan tükü «Piimäpukijutu». Nallalidsõ luu kõnõldas lava pääl maaha piimäpuki man, piimä perrä tulõ ka Maiu nimega piimäauto.

«Nuu jutu, mis mi tan olõmi ette kandnu, omma periselt sündünü. Ma mäletä umast aost vai olõ ildampa kuulnu. Ja mis ka tõtõstõ sündünü ei olõ, omma piimäpuki pääl kõnõldu, nii uskmalda, ku tuu ka ei tundu,» seletäs Murgü Marje. Taa vahtsõnõ tükü om väega häste vasta võetu, näütüses põimukun

külätiaatridõ festivalil Saarõmaal Kärln plaksumi kaeja peris pistü saistõn.

Kõva seenenkäüjä

Päält näütemängõ kirotamisõ, lavastamisõ ja mängmise om Marjel viil üt suur aoviidüs. Tälle miildüs mõtsan seenen kävvü. Marje tund ja korjas ka säändsit siini, midä hariligult väega ei teedä. Parhilla om käen seenen nakkasõ viil parhilla vällä tulõma.

«Üts mu lemmikit om suits-kollanutt. Külmembä ao siin. Tuud rahvas ei mõista korada, mullõ jääs rohkõmb, mul hää miil. Ku tuu panda ehtsä talu-võiuaga panni pääle, tuu suust,

mis säält tulõ, om sääne samõtinõ – perädü hää. A tuu seene muudu om ka sälk-kollanutt, miä om viha maiguga ja murgüne, sis inemise ei julgu tuud korada. Periselt olõ-i nä ütlesugudsõ, tulõ lihtsäle hindäle selges tetä,» seletäs Marje.

Ku Marje tutvilõ mõnt vahtsõt siint pruuvimisõs tuu, sis visatas iks tihtsäle timä perekunnani-mega nalla, et neo omma Murgü-seene.

Tüü man ehitäs autit

Et õnnõ aoviidüsst är ellä ei saa, sis piät ka tüül käümä. Marjel om esieräline tüükotus: tä tüütäs OÜ-n Dataliner, avitas firma umanikul Treiali Margusõl autokeresiid ehitä.

Nuu ei olõ hariligu massina, ehitedäs 1950. aastidõ moodu-

massina Porsche Speedsteri muudu massinakeresiid. Keresosa tetäs klaasplastist. Esierälidse tege Krabi lähkül tett massinakere tuu, et plasti all om ka plekk, niimuudu saa kõvõmb autokere. Massina müvväs päämidselt Ruutsi, a mõni jääs Eestimaalõ kah.

Firmajuht Treiali Margus ütles, et Marjel lätt auto kerejuppõ tegemine peris häste ja tä opp kõik aig vahtsit tüütegemise nõksõ manõ.

«Ega sis ma ei olõ kah sündünü tark. Tulli siia, Margus naas oppama ja nüüd mõista mõnda asja esi kah tetä. Tüüriista püsuse peon,» ütles Murgü Marje.

Paistus, et oppi tahtminõ ja uudishimo omgi tuu, miä Marjet elon edesi ja põnövidõ ettevõtmiisi mano vii.

Haigõmaja

Pikkä aigu trauma-punktin tüütänü URMI AILI tulõtas miilde, määndsit juhtumiisi täl meditsiinitüün ette om tulnu.

Tarto latsihaigõmajan

Pääle meditsiinkooli lõpõtämist 1974. aastal saadõti minno mu hindä tahtmisõl tüüle Tarto latsihaigõmajja Oru uulitsalõ.

Tuu olf küländki tummõ aig. Latsõ kuuli päämidselt katõpuulsõhe tävvüpalanikku, entsefaliiti ja leukeemiähe. Päämidse roho olliva penitsilliin ja streptomütsiin. Noid parõmbit antibiootikumõ kas es olõ viil tettü vai es olõ näid viil mi riigin tarvitustõ võetu.

Pallo latsi sai iks terves kah. A egä kõrd, ku lats kuuli, tundstõ, nigu olõssi esi kah süüdü, et midägi tetä es saa. Sis ma kõgõ mõtli, et latsi piät iks rohkõmb olõma ku ütõ.

Es saa tüüga toimõ

Pääle latsihaigõmajja lätsi ma tüüle säändse kerge kotusõ pääle, nigu om kooliõekotus. Ku ma hinnäst tüüle pakman käve, küsse direktri, et kavvas ma tulõ. Ma es saa tuust küsimisest häste arvo.

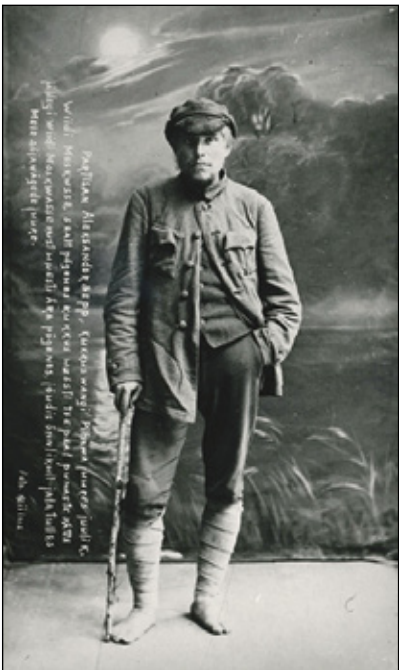
Tüüd es olõki sääl midä tetä. Kaia üle mõni lats, kes midä kaibas, ja kõik koolilatsõ är vaksiiniri ja tuu kõik paprõ pääle kirja panda. Vaksiinõl olliva kõik oppusõ ütlen, mugu loe ja nakka süsti tegemä.

Ja sis mu kerge tüü rasõhusõ tulli. Tunniplaanin olf pallo kirivit värve, kon egä värv tähend' esi ainõt ja kabineti nummõrd takan es olõ.

Kuul olf mitmõ kõrra pääl ja andsõ noid kabinete takan aia. Ku lõpun õigõ klassitarõ üles leidse ja oppaja käest vaksiinimises lupa küsse, sis kõgõ üteldi, et täämbä külh ei saa, näil um kontrolltüü. Tulku ma mõni töönõ kõrd.

Nii ma seikli sääl paar kuud, kooni mul sai kannatus taa kerge tüü pääl otsa ja ma tulli är. Sis sai ma tuust direktri küsimisest arvo külh.

Vana pilt kõnõlõs

PILT VANA-VÖROMAA KULTUURIKUA MUUSÖUMIST

Sündsä pardisaan Sepä Aleksandri

2. diviisi staabi sõaväepiltnik Niilusõ Jaan võtf uma pildimassinaga üles kõik tähtsä tegemise seo väeosa

aoluust. Eesti vabahusõan tull tihtsäle ette võtta mehetsit asju, et sääl häste toimõ saia.

Nii om Niilusõ Jaan üles võtnu üte umma-muudu sõamehe meheteo. Pardisaan Sepä Aleksandri jäi 1919. aastaga hainakuun Pihkva all punatsidõ kätte vang ja tä taheti Moskvahe viia. Tii pääl õnnistu täl paku saia, a õigõ pia trehväs tä vahtsõst vangi ja tedä naati jäl Moskvahe viimä. Ka tuu tii pääl õnnistu täl paku saia ja seokõrd jõudsõ tä õnnõligult uma väe mano tagasi – timä sõamehetii sai edesi minnä.

Nii mõnigi vabahussõa kangõlanõ sai säändse teo iist Vabahusõristi, a Sepä Aleksandri kõgõ korõmbas kuulsusõs jäi sõaväepiltnigu kaamõra ülesvõtõ. Tuu iist kaes pildi päält vasta peris sündsä pardisaan.

RUUSMAA ARTHUR

Tiijuht Jaan Lattik 140

17.oktoobri 2018 Lüllemäel

11.00-11.30
Jõudminõ Lüllemäe raamatukokku. Nautus Tiijuht.

11.30
Foorum "Meenutami Jaan Lattikut" Lüllemäe raamatukogun. Sõnavõtu, ettekandõ, elävä pildi. Raamatu "Minu Karula album" esitlus. Sainakioski "Tiijuht" vallategemine.

13.30
Vaimulik Jaan Lattik-kontsõrt-mälestüsteenistus Karula kerikun.

14.15
Jaan Lattiku sünnütalun Mäkiten käimine.

15.30
Tiijuht Jaan Lattik - Mäkiten Karjapoisi mälestuskivi man. Lühkü sõnavõtu, Tiijuhi raa vallategemine, Piriikvi vallategemine.

15.45
XX Jaan Lattiku mälestüsuusk ja - kõndmine "TIIJUHT 2018"

16.45
Päävä lõpõtus - Lüllemäe kuul.

Ligemb teedüs: <http://lullemaerk.ee/>
<http://www.karula.edu.ee/>

Salaperäne pästjä

NAHKURI LIIDIA

Lugu juhtu mu uno Alber-tiga, kes olf joba ammuki täüsmiis ja tüüt uma esä (mu vanaesä) talon Rõugõ vallan Paborissa külän.

Olf joba illanõ süküs – kartolivõtmisõ aig. Ka uno tüüt uma esa ja imäga kartolipõllu pääl. Tsilku veidükese vih-ma, ilm olf udsunõ ja jahe. Õdagus olf pere nii väsünü, et kiäki es taha inämb tarrõ küttä ega lämmind süüki tetä. Süüdi niisama jahhet süüki ja kaeti, kuis puhkama minnä.

Uno tull rehe mano, selle et värisi külmäst. Reheta-rõ olf lämmi, sääl kuivi parsil vili. Lätš suurõst rehevaretist sisse, sis rehetarõ ussõst, mis olf nii säetü, et vaiu inemise takan esi kinni. Inämb-vä-hämb olf nii, et rehetarõl es olõ korsnat. Suits ja ahokuum kuivaš parsi pääl olõvat villä. Ahon palliva sinidse tulõga suurõ tuki, tarõ olf karmu täüs. Uno viil mõtõl, et ega siin kavva külh olla ei tohe – lämmistäs hinnäst veidü ja sis kaos tast.

Hüpäs aho pääle, säält par-silõ vilä pääle ja pand' kuu-mõmba kotusõ pääle pikäle, et ruttu lämmind saia. Vast olf veidükese suiknu, ku äkki heräsi. Tullf nigu hingämise puudus ja süä olf halv. Sai arvo kah, koh om. A liiguta hinnäst es saa sukugi.

Es olõ inämb rammu hindä

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

pästmises. Kuumus ja karm olli uma tüü tennü. Läbi hämo kuulõ, kuis kiäki võtt vallahõ rassõ kägisejä suurõ rehevarte, sis rehetarõ ussõ, mis jäiegi vallahõ, ni hõigaš rehetarõn uno nimme Albe, tä esä helüga, ja viil kõrd viil kõvõmbidõ: «Albe!»

Rehetarrõ ja üles parsi pääle tullf nigu tuulõkõnõ ja värski külõ õhk. Pia sai tä hinnäst liiguta, käe ja jala naksiva

sõnna kullõma. Veerüt hindä vilä päält maaha ja ronisi väl-lä kaema, ussõ olli kõik peräni vallahõ. Ilm olf selges län-nü, kuu paistu, tuult kah es olõ. Kõndsõ ümbre, kedägi es olõ nätä. Talo olf küländ ütsikun kotusõn ja kiä tuu üüse iks tan liikü.

Tarõn olõja es olõ välän käü-nü, a ummõtõgi tullf kiäki, kiä tekk, midä olf vaia tetä. Terve pere sai hummogu imelikust

päsemisest rõõmu tunda. Uno om iks jumalat usknu ja nii arvaš, et jummal es lasõ tedä seokõrd är minnä, a saatsõ abi, kiä kõik toimõf.

Uno sai päält tuu viil hulga aastit tüüd tetä ja ellä seeni, ku tullf tuu lõpulinõ ärminek. Sis olf tä joba ligi 90 aastat vana.

Taad luku selef tä meilegi paar kõrda ja timä mälestüi-sin om kah taast kirotõt.

Oi, mäene häbü!

Mu imäl olf kats täditütärd. Üts elli Võrun, tõnõ mi kodukülän. Ku liinasõsar maalõ küllä tullf, käve nä vahel ka meid kaeman.

Tuukõrd juhtu ma kah kotun olõma. Ku külälise tulli, naksi mi imäge piagi sahvri ja kõõgi vahet vuufma. Küläkosti tuudi jo kah ja söõgilaud paistugi pe-ris sündsä ollõv. Imä olf esäle nellä silmä all ütelnü, et panku veiniputõl kah seltsi. A vahe-pääl olf sõsaridõ kotist joba putõl lavva pääle lipsanu. Esä

silmäs säänestsamma marki pudõlit ja arvaš, et mi kräpe imä jõudsõ temäst ette ja võtsõ kapist pudõli.

Süüdi-juudi hääd ja parõmbat. Imä arvaš, et esä võisi pudõli kah valla tetä. A tuukõrdnõ imä jutt om mullõ jäänü täämbädse-ni väega häste miilde: «Ega taa no määnegi ei olõ, Vinne veinike-ne, a proovimi iks är.» Proo-vitigi. Suur osa jäi külh alalõ.

Ku täditütre kodu olli län-nü, näkk imä, et kodunõ putõl om kapin uma kotusõ pääl. Oh armsa aig, mis näku mi olli,

määne häbü!

Õnnõs olf Antsla Kraavi surnuaiapühä õkva tulõman. Imäkene küdsi korpi, võtt muudki hääd ütlen. Pand' uma käega mõlõmba (nii terve ku pooligu) pudõli kotti ja lätš Antslalõ. Kraavi kalmuaidal olf tuukõrd joba vanõmba täditüt-re miis matõtu. Vinne kombõ per-rä maidsõtas mälestüspääväl havva pääl suupoolist. Sääl-saman sis saigi mi imäkene täditütride käest uma «külälis-lahkusõ» iist andis pallõldõ.

PANGA MILVI

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiaga: Uma Leht Tartu 48 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus om MIHKLIPÄIV.

Avvohinna saava' VAARIKU LIISA (8) Tabina küläst ja SULÕ LIZETTE (6) Elväst.

22. rehekuu pääväl tulõ 140. sünnü-aastapäiv Karula kandi kirämehele, poliitikul ja keriguopõtajal Lattigu Jaanil. Tan om üts jupikõnõ Lattigu Jaani jutust «Nuuri soovi», miä om kirja pant 1905. aastagal.

Vali' sulgõ seest vällä õigõ tegosõ-na! Saada' nuu' meile 18. rehekuu pääväs!

Värdi (hüpäs, tsukõl, ehif) üte jala pääl edesi ja (magasi, vilisf, sõif). Liisi (puistaš, kalluf, saisõ) veidü maad kavvõmbal ja (kai, olf, pühkse) räti nuka sisse nõnna. Kusti (pikuf, lõigaš, juusk) puul-küllüle muru pääl ja (saisõ, vaht-sõ, kumpsõ) pääsläsele perrä, kiä lauda poolõ (linnaš, kaibsõ, kõ-lisf). Aadu (mullaš, otsõ, kasvaf) maast paraja kivikese ja (mõi, vi-saš, naaraf) üle aida katusõ, vis-kamisõ man (avif, mõõtsõ, mõi) tä jalaga ütlen.

«Liisi, (tii', oiga', tulõ') lii-va-auda (niitmä, tundma, mänge-mä),» (ütelf, küüdsif, küünüf) peräkõrd Värdis.

Tuu pääle (kummard', vastaš, riibsõ) Liisi: «Ku sa mullõ ummi lehti (lukõ', tulla', rehkendä') an-nat, sis ma (kõnõlõ, tõrõlõ, tulõ).»

«Küll ma (anna, panõ, laula), ma

anna Kustilõ ja Aadulõ kah.»

Tuuga (olf, tullf, presse) sõs käsi lepütuses (kannõt, an-nõt, vannut). Kusti (sei, silmäs, käänd') hindä sälä pääle, (ai, tõi, jõi) jala' püstü ja (hõigaš, ütelf, serbäs), ilma et tä Värdis poolõ olõs (käänü, paenu, kaenu): «Mis mi sis (püvvä, mänge, hirnu)?»

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om üte säänd-se siia vällä valinu.

Ei taha massa

Maamiis om liinan söõgikotus-sõn ja küsüs, midä täämbä söõ-gis pakutas.

«Kas ti massa tahati?» küsüs söõgiandja.

«Massa ma taha, a massa ei taha,» kost maamiis, ku söõgi-pordsu hinda näge.

«(Mängimi, Pästämi, Vaomi) pulmõ, ma (tulõ, lää, olõ) pilli-miis,» (ütelf, laufl, vidäsi) Aadu ja (pruuvsvõ, kõraš, lahksõ) kivi-keist, miä täl suurõ varba vahel (olf, elli, soovif), õhku (visada', istu', nalgüdä').

«(Mängimi, mängimi,» (hõiksi', vässü', kaoti') kõik üttest suust.

SAARÕ HIPÕ JA EVARI TSEHKENDÜS

Kuimuudu võita valimiisi

Eesti latsi kätte ja kuu-li om jõudnu raamat, millen näüdatäs siili-poiss Priidiku seikluisi läbi mitmõsugumaidsi perremudõlit, tõisi siän perrekunda, kon om kats essä. Raamatun jutustas pullipoiss Piitre, et tima edimäne esä pull Roobert om kõgõ kõvõmb pull ja tõnõ esä pull Paul tege väe-ga häste süvvä. Ekrelasõ, kiä es levvä pildi pääl lavva takast pul-lõ hulgast lehmä, teivä raamadu pääle joba mitingu ja nimssi välläandõ latsi vasta tsihitüs homopropagandas. Raamadu vastaliidsi siän om tunnõtuid inemiisi, näütüses Ernitsä Piitre, Viikna Lauri ja nii edesi. Näide meelest võiva säänest raamatut käen hoitnu alt kooliia latsõ ho-mos naada. Järgmäne samm om seo, et kuulõ edimädse klassi omma joba hommõ täüs. Ja pallo säält sõs edesi, ku ütelf keskkooli-lõpõtajidõ balli üül tegevä noorõ õnnõ toda homoasja ja heteroasja inämb tiiki.

RUITLASÕ OLAVI, propagandist

Ma tulõ EKRE-le appi. Vali-miisi tühä homopropagandaga ei võida. Hädä om tühä kotussõ päält vällä nudsit. A õnnõs saa naid häti sama tühä kotussõ pääl lõpmalda hulga vällä nutsi. Ma näüdä!

Mis saa, ku alt kooliia lats küsüs vanõmbidõ käest, min-kast seo kotlett mu taldrigu pääl om tettü. Lihast, vastasõ vanõmba. Mis lihast seo kotlett om tettü, taht lats teedä. Tõpra-

lihast! Kas seo kotlett om tettü Piitre ja tä katõ esä lihast, om latsõ järgmäne küsü-mine.

No omma vanõm-ba hädän. Tulõ latsõ-lõ tõtõ tunnista, mille pääle lats kõgõst süä-mest ikma nakkas. Kooni seonimaani vällä, et tulõ latsi-psühhiaatri mano

minnä. Tõnõ variants om, et lats nakkas õiõndama ja küsüs, kas putro ei olõ, et mille tä piät tan lavva takan homolihha süümä. Sündümäldä küsümiisi om viil. Kuis esä Roobert, esä Paul ja väiku Piitre maaha lüüdi? Kas näil olf hallus, kas väiku Piitre iksõ, ku timmä lihamassinahe topiti? Kas om normaalnõ, et mi tapami katõ esäga perrekundõ ja teemi näist piinüliha? Olõti kimmä, et piinüliha seen es olõ siilipoiss Priidikut, paki pääl olf kirän, et seo om seguliha? Mille mi siile ei tapa?

«Mille mi siile ei tapa?» või-nuki olla EKRE üts suurõmbist juhtmõttist. Seon lühkün lausõn om kilomeetride kaupa allteksti.

Egäl juhul om asi no jo mõnõ-võrra kirivämb. Homopropa-ganda kõrvalõ nutsutimi samast mulgust heteropropagandat ja kasvosõõgipropagandat. Pääle-kauba nutsutimi inemisevasta-list propagandat, ku kutsimi üles tõistsugutsit tapma ja piinüs-lihas käändmä. Ja no om joba valimisõvankri ette mitu kõrda rohkõmb panda.

Tossu Tilda pajatusõ

Rongisõit

Memm ja taat olli maainemi-se ja elli raudtii lähkün. Ku olf vaia liina minnä, sõidi nä sinnä rongiga. Tuukõrd käve viil Pet-seri-Tarto vahet rong.

Ütskõrd olli nä jäl Tarton käünü ja sõidi joba kodo poo-lõ. Taadikõnõ olf Tarton õllõga kiilt kastnu. Rongi ütetoonilinõ mürrin pand' taadi magusahe magama. Jaam, kon vanapaar maaha pidi minemä, olf läh-kün, a memme vaiv maga-jat miist üles herätä es mõõ. «Sõitku vai Petserihe!» pörõf memm ja kobisi piätüsen vällä. Taat heräsi üles, ku rong naaš vahtsõst liikma. Tä tormaš veduri-juhi mano ja pallõf hallõlt, et tuu timä rongist vällä lasõs. Trehväs häätahtlik juht olõma ja õnnõs es olõ rongil viil täüs-tuurõ pääl, nii sai hädäline ron-gi päält ilosahe maaha. Koton istõ taat lavva taadõ ja

naaš lehte lugõma. Memm olf viil tulõmada. Tä tullf läbi mõt-sa ja ku tarrõ astõ, kai taat üle aolehe memme poolõ ja küsse: «Kon sa nii kavva ollit? Ma joba ammu koton tagasi.»

Pikk nigu lõpurännäk

Poig tullf kaitsõväest tagasi kodo. Imäl olf liinan ašaaja-mist, poig vei tä sinnä autoga. Imä arvaš, et käü kipõlt suurõn söõgipoodin kah är. Poig jäi tedä massinahe uutma.

Puut olf tõtõstõ suur ja kaemist pallo. Ostminõ es võta joht aigu, a sääl trehväs mitu tutvat inemist olõma. Kõiki-ga olf vaia kõnõlda. Aig mugu lätš...

Ku imä ütskõrd auto mano jõudsõ, olf poig suikma jäänü. Tekk silmä vallahõ ja porisi pa-hanulõ: «Su poodinkäümine om pikk nigu meil kaitsõväen lõpurännäk.»

Lõikuspühä

Ma kuuli raadiost, et talomehe tegevä viil rehekuul haina. Kuiki om suur süküs käeh ja põimupühä ussõ iih. Seo imelik aasta om kõik pää pääle käänd-nü. Külbmise- ja põimuao omma segi.

Niisama omma viimädse nä-däli jõudsahe seemend külbnü poliitigu, a saaki saama nak-kasõ nä viil keväjä. Suurõmb osa parteisiid om uma lubahu-sõ inne valimisi vällä hõiganu.

MUDA MARI

Telli Uma Leht!

Telli saa ExpressPostist: tellimine.ee/umaleht
tel 617 7717 vai postkontorist.